

۲۲۴۲۴۹۸

کتابخانه

به نام خدا

تاریخ تحولات علم پزشکی در ماوراءالنهر (فرارود)

(از دوران باستان تا سقوط ازبکان؛ ۵۰۰ پیش از میلاد تا ۱۶۵۰ میلادی)

نگارنده:
دکتر سیدعلیرضا گلشنی

۱۴۰۰

سرشناسه: گلشنی، سیدعلیرضا، ۱۳۶۲-

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ تحولات علم پزشکی در ماوراءالنهر (فرارود) (از دوران باستان تا سقوط ازبکان: ۵۰۰ پیش از میلاد تا ۱۶۵۰ میلادی) نگارنده سیدعلیرضا گلشنی، ویراستار عزت‌السادات مطهری.

مشخصات نشر: تهران: انتشاران نوین پژوهسینا، ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۲۴۴ص: مصور.

شابک: ۰-۱-۷۳۶۷-۶۲۲-۹۷۸: ۷۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۸۵-۳۱۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.

یادداشت: نمایه.

موضوع: پزشکی--ماوراءالنهر--تاریخ

موضوع: Medicine -- Transoxiana -- history

موضوع: پزشکان -- ماوراءالنهر -- سرگذشتنامه

موضوع: Physicians -- Transoxiana -- Biography

رده بندی کنگره: R۶۴۴

رده بندی دیویی: ۶۱۰/۹۵۸۷

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۱۶۴۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

www.ketab.ir

عنوان: تاریخ تحولات علم پزشکی در ماوراءالنهر (فرارود)

(از دوران باستان تا سقوط ازبکان: ۵۰۰ پیش از میلاد تا ۱۶۵۰ میلادی)

نگارنده: دکتر سیدعلیرضا گلشنی

ویراستار: عزت‌السادات مطهری

صفحه‌آرا: مریم فلاح‌هی

طرح جلد: محمدحسن بهرنگر

چاپ: اول ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

شابک: ۰-۱-۷۳۶۷-۶۲۲-۹۷۸

فهرست مطالب

.....	آغاز سخن	۵
فصل اول: تحولات علم پزشکی و علوم وابسته به آن در ماوراءالنهر از دوران باستان تا پایان ازبکان		
.....	مقدمه	۱۷
.....	جغرافیای تاریخی ماوراءالنهر	۱۷
.....	تحولات سیاسی و فرهنگی - تمدنی ماوراءالنهر	۲۳
.....	پیشینه پزشکی در ماوراءالنهر تا پیش از سامانیان	۳۲
.....	تاریخ پزشکی از دوره سامانیان تا تیموریان	۴۴
.....	تاریخ پزشکی در دوره سامانیان	۴۴
.....	تاریخ پزشکی از دوره قراخانیان تا حمله مغول	۵۸
.....	تاریخ پزشکی از دوره مغول تا ازبکان	۶۴
.....	جمع بندی	۸۰
فصل دوم: آموزش پزشکی و درمانی در ماوراءالنهر از قرن سوم تا پایان قرن نهم هجری		
.....	مقدمه	۸۵
.....	مدارس علمی و نظام آموزش پزشکی و درمان در ماوراءالنهر	۸۵
.....	دارالعلم ها	۹۶
.....	خانه ها، دکان ها و مطب های پزشکی	۹۷
.....	کتابخانه و دارالحکمه	۹۹
.....	دارالحکمه بخارا	۱۰۲

۱۰۳	دارالحکمه خوارزم
۱۰۳	بیمارستان‌ها
۱۰۴	بیمارستان ترمذ
۱۰۴	بیمارستان بخارا
۱۰۵	بیمارستان سمرقند
۱۰۵	بیمارستان و داروخانه خوارزم
۱۰۶	دارالشفای سمرقند
۱۰۷	بیمارستان سیار اردوی تیمور
۱۰۷	جمع‌بندی

فصل سوم: منابع و متون پزشکی ماوراءالنهر

۱۱۱	مقدمه
۱۱۱	متون باستانی ماوراءالنهر و خوارزم
۱۱۲	متون سغدی
۱۱۴	متون خوارزمی
۱۱۵	متون پزشکی
۱۲۱	طب دینی و فقه پزشکی
۱۲۴	جراحی و تشریح
۱۲۴	تشریح
۱۲۷	جراحی
۱۲۸	متون چشم‌پزشکی (کحالی)
۱۳۱	متون دندان‌پزشکی
۱۳۵	متون داروشناسی و گیاه‌نامه‌نویسی (قربادین)
۱۴۵	متون اخلاق و حقوق پزشکی
۱۵۱	متون پزشکی قانونی و احکام احتساب
۱۵۶	علم النفس (روان‌پزشکی)
۱۶۳	طب نجومی
۱۶۵	بازتاب پزشکی در منابع ادبی

آغاز سخن:

دانش پزشکی در میان علوم بشری تاریخی دیرینه دارد و در تاریخ ایران و جهان اسلام نیز دارای اهمیت بسیاری است؛ اما تاکنون در حوزه تاریخ پزشکی پژوهش‌های اندکی صورت گرفته، مباحثی چون تاریخ محلی پزشکی، تاریخ‌نگاری پزشکی، جایگاه اجتماعی پزشکان، رویکردهای درمانی، وسایل و اختراعات دانش پزشکی، تفکرات اجتماعی در مورد طب و خرافات عمومی در پزشکی؛ موضوعاتی است که می‌توان در این رشته علمی مورد بررسی و تحلیل قرار داد. در این میان حوزه‌های پزشکی^۱ در تاریخ پزشکی جهان شاهد شکل‌گیری مکانب پزشکی بسیاری بوده و یکی از بزرگ‌ترین مراکز دانش پزشکی در ایران قرار داشته است. ایران به عنوان سرزمینی مهم و یکی از جایگاه‌های علم پزشکی در جهان شناخته می‌شود. وسعت خاک و به دنبال آن گونه‌گونی محیط‌های آب و هوایی این سرزمین، تأثیری متفاوت و متمایز بر دانش پزشکی هر منطقه جغرافیایی آن داشته؛ از سویی هر منطقه مسیر رشد و نمو دانش پزشکی را با توجه به فراز و فرودهای تاریخی خود طی نموده است که این موضوع محل بحث پژوهش حاضر نیست. حوزه ماوراءالنهر با قدمتی دیرینه در زمینه علم و حوزه پزشکی یکی از مناطق منحصر به فرد ایران است؛ منابع پزشکی و اسناد تاریخی باقیمانده از این مرکز بزرگ طبّی، پستوانه محکمی برای معرفی و اثبات این منطقه در تاریخ پزشکی جهان است.

۱- منظور از حوزه‌های پزشکی مناطقی است که در آن فعالیت‌های پزشکی اعم از آموزش، پژوهش و درمان از رونق بهره‌مند بوده و به همین دلیل به عنوان قطب و محل مراجعه علاقه‌مندان و صاحبان این حرفه و یا بیماران بوده است.